הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר אהבה

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות מילה

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות מילה

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-מילה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 5
הלכה ו 6
הלכה ז 7
הלכה י 8
הלכה יב 8
הלכה יג 8
הלכה טו 9
הלכה טז 10
הלכה יז 10
הלכה יח 10
פרק ב 12
הלכה א 12
הלכה ה 12
פרק ג 13
הלכה א 13
הלכה ה 13
הלכה ו 14
הלכה ז 14

פרק א

הלכה א

וב"ד מצווים כו' בזמנו כו'. עיין רש"י שבת דף קל"ב ע"ב ד"ה בינינו ע"ש ובהך דיבמות דף ע"א ע"ב ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפירוש המשניות סוף פי"ט דשבת מבואר שם דמוטל החיוב על האב כמו על שאר כל אדם למול את בנו אחר שמונה ימים ע"ש ודלא כרש"י שם ועיין בירושלמי ר"ה פ"א דמבואר שם דלא שייך בל תאחר גבי מילה ואם נימא דגם שלא בזמנה מוטל על האב לקיים המצוה אמאי לא שייך ב"ת גבי מילה כה"ג דהא כאן לא שייך תירוץ הירושלמי דלא ניתן להשלמה דכאן שייך השלמה וצ"ל דאין מוטל עליו החיוב יותר מעל שאר ב"א ואף דמילת זכריו ועבדיו מעכבין אותו זה רק משום דלא קיים המצוה ביום השמיני ולא מצוה חדשה ובאמת יהיה נ"מ אם היה לו בנים ולא מל אותם בע"פ אם חייב כרת משום שלא עשה את הפסח כמו אם הוא לא מל עצמו חייב כרת אם לא עשה פסח עיין פסחים ד' ס"ט ע"ב וזהו מה דר"ל בגמ' שם ד' ס"ב ע"א גבי ערל דרב חסדא אמר האי ערל נמי כיון דבר חיובא הוא ר"ל דפליגי כך רבה ור"ח אם הא דערל לא חזי לעשות פסח אם הוא פסול הגוף או רק פומייהו דכאיב להו עי' ביבמות ד' מ"ד וד' ס"ו וד' ק"ד ע"ב ותוס' חגיגה דף ד' ע"ב ע"ש ועי' בהוריות ד' י"א ע"ב גבי משוח שנצטרע ע"ש ואמר ר"ח דחזינן מדחייב כרת אם לא מל עצמו ולא עשה פסח ע"כ דבר פסח הוא רק אריא הוא דרביע עליה משא"כ במילת זכריו ועבדיו זהו הוה פסול בעצם אם לא מל אותם ולא עשה פסח פטור ועי' ברש"י ברכות ד' י"ט ע"ב ע"ש וכ"מ ועי' ביבמות ד' ע"א ע"ב גבי שהיו אביו ואמו חבושים בבית האסורים ועי' במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' פסח פ"ה ה"ה אם טבילת אמהות ג"כ מעכבין מלאכול בפסח וזה תליא אם מותר לקיים שפחה שלא טבלה עי' שבת דף קל"ה ע"ב ע"ש בתוס' ועי' בכריתות ד' ט' ע"א ע"ש. ובאמת אם נימא דלא קנה רק בכספא ובטבילה עי' יבמות ד' מ"ו שוב לא הוה שפחתו כלל אם לא טבלה ועי' תוספתא דע"ז פ"ג ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' מלכים גבי יפת תואר בפ"ח ובאמת לפי מה שכתבתי לעיל דרק מצות מילה מעכבת מלאכול בפסח ולא מה דהוא ערל ונ"מ למשוך אף למ"ד דהוה ערל מה"ת מ"מ אין מעכב בפסח כמבואר במכילתא ועי' ברש"י יבמות ד' ע' ע"ב ד"ה אדרבה שכתב שם דמשמל פ"א שוב אינה חוזרת עליו ש"מ אף אם נמשך כו' והנה באמת הא דקיי"ל בשבת ד' קל"ז ע"א דמל ולא פרע כאלו לא מל אם ר"ל דהוה כפלגא דמצוותא ולא קיים מצות המילה כלל וכמו הך דשם ד' קל"ד ע"ב גבי ציצין המעכבין את המילה ועי' בירושלמי שם דנקט באמת זה ג"כ לגבי פריעה ועי' בהך דסוכה ד' נ"ד ע"ב גבי מי

אמר רחמנא עביד פלגא דמצוותא ועי' במנחות ד' כ"ז ע"א גבי הך דצריך אגד ועי' בהך דזבחים ד' ק"י ע"א גבי קומץ ע"ש ומנחות ד' ח' ע"א גבי מנחה קדושה בלא שמן ועי' בירושלמי דשקלים פ"ו גבי הרי עלי עץ וזה ר"ל הך דאמרינן ביבמות ד' ע"א ע"ב אם הני דמלו במדבר קודם שנצטוו על הפריעה אם המה חייבים אח"כ לפרוע ועי' בכורות דף ד' ע"ב גבי אם נפסק קדושת בכורה במדבר אם גם מהני דקדוש כבר ג"כ נפסק ועי' בחולין דף י"ז ע"א גבי אברי בשר נחירה ע"ש. והנה באמת מדברי התוס' יבמות ד' ע"א ע"ב מבואר דגם בפסח אם לא פרע מעכב ע"ש ובאמת לענין דחיית שבת זה תליא בהך מחלוקת דר"ה ורב אדא בר אהבה גבי מי שיש לו ב' ערלות אם דוחה שבת אם לא ע' רש"י יבמות דע"ב ע"ב והטעם הוא כך דהנה בודאי מצות מילה קיים באחת אך ערל מ"מ מקרי אם לא מל שניהם עי' בהך דמנחות ד' ל"ז ע"א ועי' בהך דיומא ד' מ"ז ע"א גבי חפינה בפנים והנה לדחות ב' פעמים שבת לא מצינו וא"כ עדיין נשאר ערל אם לא מל אלא אחת ובזה פליגי אם מצות המילה בזמנה לחודא דוחה שבת או שלא ישאר ג"כ ערל ועי' בהך דבכורות ד' ל"ט גבי בעל שלש כוליות ע"ש י"ל ג"כ משום זה דלהקריב אי אפשר רק ב' ואיזה מהם לא ידעינן ושוב לא אפשר לאקרובי כלל והוה כחסר קודם קבלה ועי' ביומא ד' נ"ג ע"א גבי כגון דעייל שתי הקטרות ועי' בתוס' חולין ד' מ"ז ע"ב גבי וורדא אם שינתה מקומה ע"ש וה"נ גבי מילה בלא פריעה כן ואם ס"ל דגם המילה לא קיים אז לא דחי שבת וכמבואר בירושלמי הנ"ל ונ"מ להך דין המבואר בשו"ע לענין ב' מוהלים א' מוהל וא' פורע וגם נ"מ אם מל ולא פרע אם מעכב לגבי ק"פ כמ"ש בשם התוס' יבמות:

הלכה ב

אין מלין בנו של אדם כו'. עי' יבמות ד' מ"ח ע"א ואי אתה מל בן איש ע"ש בתוס' ועי' בירושלמי פ"ח דיבמות דאמר שם ר"י דדוקא גדול אין מוהלין אותו בע"כ הא קטן אף עכו"ם יכול לגיירו בע"כ ור"א פליג שם בעכו"ם אבל בישראל מודה ואפשר לומר דר"ל בע"כ של קטן ובזה א"ש מה שהקשו התוס' יבמות ד' מ"ח ע"א ד"ה אלא ועי' תוס' כתובות ד' י"א ע"א ותוס' סנהדרין ד' ס"ח ע"ב בסוף הדיבור דמחמת קבלת המצות ע"ש ועי' מש"כ בעה"ג הל' מילה חרש שוטה וקטן שבאו להתגייר אין מקבלין אותם מפני שאין כשרים להתנות עליהם כו' ר"ל קבלת המצות ועי' מש"כ רבינו בזה בפי' המשנה סוף פ' י"ט דשבת ומש"כ רבינו בהל' עבדים פ"ח הל' כ' ומה שכתבתי שם ועי' רש"י יומא ד' פ"ה ע"א דכתב שם כשיגדיל יגיירו אותו ורש"י כתובות ד' י"א דרק אם אמו היא

הביאתו לגייר ותוס' שם ד' מ"ד ע"א ד"ה הגיורת ועי' במרדכי שם ביבמות פ"ד מש"כ בשם הראבי"א:

אבל אינו חייב כרת כו'. עי' בהשגות ומש"כ רבינו בפירוש המשניות שם ועי' תוס' מכות ד' י"ד ע"א ושבועות ד' י"ג ע"א וביבמות ד' ע"ב ע"א ועי' בהך דזבחים ד' ו' ע"א גבי סמיכה דכ"ז דלא שחט לא עבר על מ"ע דסמיכה ותוס' שם ד' ק"ג ע"ב ד"ה ומודה דכיון דיכול לתקן הוה כלא הוכר פסולו ועי' בירושלמי יומא פ"ח ה"ח מה דמקשה ואין הקב"ה רואה את הנולד ובירושלמי בר"ה פ"ג ה"ה מה דמקשה השמטת כספים לא בסוף הם משמטים ומה שייך זה ליובל ותירץ שם מהך דדניאל מן היום הראשון כו' ר"ל שקיבלו עליהם שלא להשמיט כספים שוב בטל היובל ועי' רש"י יומא ד' פ"ה ע"ב ע"ש וגם נ"מ אם אח"כ נאנס ואינו יכול למול א"ע ומת אם נענש וכבר כתבתי בזה לעיל ולכך על המילה אין המיתה מכפר דכל כמה דלא מת לא עבר עדיין והוה כעין הך דזבחים ד' ו' הנ"ל ומכות ד' י"א ע"ב בתוס' ד"ה אמר אביי וכבר הארכתי בזה ועי' תוס' שבועות ד' י"ג ע"א ד"ה דעבד ובירושלמי פ"ג דהוריות ה"ג לעולם אין הגדולה מכפרת כו':

הלכה ו

ובלבד שיקבל עליו ז' מצות כו'. עי' בהשגות הראב"ד ור"ל דפליגי אם עכשיו בזמה"ז שאין לנו סנהדרין ואין יכולים לדון ד"נ אם על ב"נ ג"כ הדין כן ועי' תוס' ע"ז דף ס"ד ע"ב דצריך עכ"פ לדונו ועי' סנהדרין דע"א ע"ב מבואר שם דאם נתגייר אחר שבירך השם פטור וזה רק קודם גמר דין והנה עי' שם ד' ט"ו ע"ב דכל היכא דלא בעי דין הוה כמו לאחר גמר דין ע"ש וא"כ מוכח דבעי דין ולא הוה הדין גדר גילוי מילתא רק גדר פסק ועיין רש"י יבמות דמ"ז ע"ב ד"ה ומודיעין אותו ע"ש משמע דלא בעי דין ועי' ירושלמי יבמות פ"ח וע"ז דס"ה ע"א ע"ש וגם נ"מ בזמה"ז דאין מקבלין גר תושב כמש"כ רבינו כאן וכ"מ אם יכולין להניחו כך או ע"כ צריך לקבל עליו גירות גמורה ועי' תוס' גיטין ד' מ"ו ע"א ד"ה כיון מה שהקשו שם וא"ת בלא חילול השם נמי כו' ע"ש והא באותו שעה לא היו יכולין לקבל גר תושב דעדיין לא נתחלקה הארץ ואין היובל נוהג וצ"ל דהתוס' ס"ל כשיטת הראב"ד ז"ל לעיל סוף פ"י בהל' ע"ז ובהל' א"ב פי"ד ה"ח ועי' מה שכתבתי בדברי רבינו ז"ל בהל' מלכים פ"ח ה' י"א ועי' רש"י סוטה דל"ה ע"ב מוכח דס"ל דהך דאמר שם אם חוזרין בתשובה מקבלין אותם ר"ל מז' מצות וע' ברכות ד' נ"ח ע"א בהך עובדא דר' שילא דאמר שם מיום דגלינן כו' לית לן רשות כו' וע"כ נ"ל כה"ג:

הלכה ז

גר שנכנס כו' ואם מל כו'. עי' בתוס' שבת ד' קל"ה וביבמות ובמה שכ' בזה הרמב"ן ז"ל במלחמות בשבת שם אך באמת נ"ל כך דהנה גבי גר יש ב' מצות א' המילה שבזה נכנס לגירות לדידן דס"ל דבעי מילה וטבילה והני רק אם יש מה למול אז מעכב לגירות וכמ"ש התוס' ביבמות דמ"ו ע"ב והב' מצות המילה גופא וצריך להטיף דם ברית כמ"ש רש"י שבת דקל"ד ע"א בסוף ע"ש ובזה אף אם נתגייר מהול צריך להטיף משום מצות הטפה וראיה לזה מהך דיבמות דע"ב ע"א גבי גר שנתגייר כשהוא מהול אם יכול להטיף דם ברית בלילה ותיפוק ליה משום דזה הוה גירות וגירות צריך ביום כמבואר שם דמ"ו ע"ב, ועיין בירוש' שם פ"ח מה דס"ל דגבי גיורת ודאי אסור להטבילה בלילה משום דגבה הוה כתחילת דין ולגבי גר מבעי ליה שם משום דכבר מל ועי' בתוס' ד"ה אין מטבילין ע"ש וא"כ כ"ש דמילה דהוה קודם טבילה לכו"ע אסור בלילה מטעם גירות וע"כ צ"ל דהטפת דם ברית גבי גר שנתגייר כשהוא מל הוה רק משום מצות מילה ולא לגירות וע' מ"ש רבינו בה' אס"ב פי"ד ה"ה ובאמת רבינו ז"ל ס"ל גבי קטן שנולד כשהוא מהול הטפת דם ברית הוא רק משום גדר מצוה ולא משום ספק ערלה כבושה כדמוכח ממה שכתב רבינו ז"ל בהל' תרומות פ"ז הל' י"א דמותר לאכול בתרומה אם נולד מהול ע"ש וע"כ ס"ל דודאי לא הוה ערל רק דיש מצות הטפת דם ברית וכדמוכח בירוש' בשבת וביבמות דיש על זה פסוק בפ"ע מהמול ימול ע"ש ונ"ל דכן ס"ל התוס' שבת דכ"ה ע"ב דאמר שם גבי ברכה דנולד מהול איכא למ"ד דא"צ להטיף ומ"מ מברכינן עליה ע"ש הרי חזינן דס"ל להתוס' דלמ"ד צריך להטיף לא מטעם חשש דערלה כבושה דא"כ מה שייך זה לכאן רק הטעם דהטפה בידים הוא מצוה אך זה לא דחי שבת ונ"ל דה"ה גבי ציצין שאינן מעכבין את המילה לכמה שיטות דס"ל דזה רק בשבת אבל בחול מחוייב והך דיבמות דף מ"ז ע"ב דאמר שם גם גבי גר דעל ציצין שאינן מעכבין אינו חוזר וע"כ שם בחול (שם) ר"ל לענין גירות דשם הוא עדיין קודם טבילה ומשום דמילה דגירות קודם לטבילה אמרינן שם דגבי ציצין שאינן מעכבין לא אבל ודאי אחר טבילה צריך למול אותם בגדר מצוה השייך לכל ישראל ונ"ל די"ל דגבי עבד לא רק דהמילה צריך משום דעי"ז נעשה גר ועבד כנעני וגם דאסור לקיים עבדים שאינם נמולין אבל מצות מילה י"ל דלא שייך גביה ועי' ב"ק דפ"ח ע"א וקידושין ד' מ"א ע"ב. ובזה יש לתרץ שינוי הלשון בברכת מילה דגרים ועבדים בשבת ד' קל"ז ע"ב דגבי גרים אמר לא נתקיימו שמים וארץ וגבי עבדים אמר חוקות ע"ש משום דגבי גר קאי על עצם המילה עי' נדרים דף ל"א ע"ב וגבי עבד קאי רק אמצות שע"י המילה נתחייב בהן וכן נ"מ לענין מציצה כאשר הארכתי

בשו"ת, אך מלשון רבינו ז"ל כאן שכתב להטיף ממנו דם ברית ביום שנתגייר משמע לכאורה דהגירות ג"כ תליא בזה ועיין מש"כ רבינו ז"ל בה' מחוסרי כפרה פ"ב ה"ד גר שראה קרי מטמא בזיבה מיד וע"ש בהשגות ואם נימא דלגירות צריך הטפת דם ברית ומעכב א"כ היכי משכחת לה וע' בתוספתא כריתות פ"א וגר שנתגייר כשהוא מהול ועי' מש"כ בהל' מחוסרי כפרה שם ע"ש, ועי' ע"ז ד' י' ע"ב בהך עובדא דקטיעא בר שלום:

הלכה י

כשם שמילת הבנים כו'. עי' בהשגות הראב"ד אך באמת כך דהנה מבואר ביבמות דע"ח ע"א דמעוברת שנתגיירה העובר הוה גר בפ"ע וע' בתוס' יבמות דמ"ז ע"ב משמע דהמילה לאחר שנולד הוא בגדר גירות ולא בגדר ישראל לדידן דס"ל דמילה מעכב ועי' מש"כ בזה בדברי רבינו פי"ט מהל' א"ב הל' י"ב ע"ש ומש"כ הנימוקי יוסף בפ"ד דיבמות בשם הר"א, ועי' בנדה דף כ"ו ע"א ע"ש, אך י"ל דקרבן לידה לא תליא בהולד דאף דהולד אם הוא זכר עדיין עליו דין נכרי כיון שלא מל עדיין מ"מ אמו טמאה לידה וכבר הארכתי בזה במקום אחר ולכך לא דחי שבת כאן דזה הוה כמו גירות ואף דא"כ למה נימול לשמונה י"ל משום הטפת דם ברית דמיד כשמל נעשה ישראל למפרע כיון שכבר טבל וצריך הטפת דם ברית כדינו ביום השמיני:

הלכה יב

מי שנולד ביהש"מ כו'. עי' בתוספתא פ"א דמגילה ובירושלמי שם ובדברי הרי"ף ז"ל שם ומה שכתבתי בזה לקמן בהל' שבת פ"ה ה"ד:

הלכה יג

מי שנולד כו'. ובהל' י"ד, עי' בכסף משנה על הל' י"א עי' בירושלמי דיבמות פ' י"א דאמר שם מי יימר לך שמותר לחתך בשר שלא לצורך ועי' ערכין ד' ז' ע"א ובאמת נ"ל דהך כתנאי דשבת דף קל"ו ר"ל אם שייך על נפל מצות מילה ועי' בנדה דכ"ד ע"ב מי שראוי לברית שמונה לחד גירסא ע"ש ובאמת עי' תוס' ערכין דף ב' ע"א ד"ה לאתויי מה דהקשו שם מהך דנדה ד' מ"ד ע"ש ולכאורה דבריהם תמוהים דהלא בסנהדרין ד' פ"ד ע"ב נתמעט נפלים מקרא ע"ש וע"ש ברש"י דף נ"ז ע"ב ד"ה אף על העוברין, ועי' שבת דק"ו ע"ב, אך באמת יש מין עובר דיוכל להגמר לאחר שנולד וכ"ז שלא נגמר עדיין שם נפל עליו ובזה א"ש הך דר"ה ד' ז' ע"א דלא חשבינן שנה דבכור בעל מום רק מן יום ח' ואמאי הא איגלאי מלתא למפרע דולד גמור הוא ולא נפל עיין חולין דף כ"ו ע"א גבי תמד דסופו להחמיץ ועי' נזיר ד' י"ג ע"א גבי הפילה אשתו ע"ש ועי' ביצה ד' כ"ו ע"ב גבי מוקצה שיבש ועי' בכורות ד' ל"ט ע"א למפרע הוה מום כו' ועי' יבמות ד' ל"ה ע"ב

וכ"מ בזה וע"כ צ"ל דיש מין עובר שנגמר מכאן ולהבא ועל זה ר"ל התוס' שאם הרגו קודם שנגמר פטור ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' רוצח פ"ב ה"ו ובהל' אבל פ"א ה"ח וגבי מילה ג"כ אם מל אותו כה"ג אף שאח"כ נתקיים ל' יום הוה כמו מל אותו בתוך ח':

הלכה טו

הוציאה עובר וכו' בין השמשות כו'. הנה לפי גירסת רש"י בגמ' דילן בנדה ד' מ"ב ע"ב מוכח דהיה עדיין יום ע"ש ברש"י לא כגירסת הרי"ף ורבינו וא"כ לכאורה קשה היה לו לצוות למולו בע"ש כמו הך דיבמות ד' ע"א ע"ב ע"ש וצ"ל דמיירי דאח"כ החזירו ונהי דזה הוי כילוד כמבואר חולין דף ס"ח ע"א אך כך דנהי דהראש הוה כילוד מ"מ כל גופו לא מיקרי לידה עי' תוס' חולין ד' ס"ח ע"ב ד"ה הוציא ותוס' בכורות ד' מ"ו ע"ב ד"ה [לאיתויי] רק דהדין הוא דבכל דבר שהוא תלוי בלידה אזלינן בתר הראש אך אם לא אהדריה הוה כמו הך דחולין ד' ס"ט ע"ב למפרע קדוש ע"ש אבל אי הדריה גבי מילה דבעיא לחד מ"ד ב"ב ד' קכ"ז ע"א (דבעיא) זכר משעת לידה נהי דשם לידה יש בו מ"מ לידת זכר לא מיקרי ונ"ל דגם אם יצא ראשו דרך דופן למ"ד בחולין ד' ס"ט ע"ב מכאן ולהבא לא מיקרי יוצא דופן דזה דגלה לן קרא דראשו הוי כילוד זה רק במקום לידה. ובזה מדוייק לשון רש"י ז"ל בנדה ד' כ"ו ע"א ד"ה הויא דנקט שם אנתגיירה ולמה לא נקט זה איוצא דופן לדידן ובזה א"ש דגבי יוצא דופן ראש לא הוה ככולו כיון דלא הוה לידה ועי' בתוספתא חולין פ"ד מוכח דיש נ"מ גבי בהמה בין ראשו לרובו ע"ש וצ"ל דנ"מ לפי שיטת התוס' נדה ד' כ"ו ע"א ד"ה סנדל דדבר שאינו ולד גמור אין הראש פוטר בו ע"ש ובתוס' בכורות ד' מ"ו וא"כ יהיה נ"מ אם פחות משיעור יצירה הוציא ראשו ובגמר יצירתו יצא רובו י"ל דהוה לידה דפחות מיצירה לא מקריא לידה וא"כ אין בזה הראש ככולו וכיון דרובו יצא בשעת שנגמר יצירתו מיקריא שפיר לידה וגבי בהמה לא ידעינן שיעור יצירה כמבואר בבכורות ד' כ"א ע"ב וכן פסק רבינו ז"ל בהל' בכורות לכך שינתה התוספתא בלשונה:

וכל מי כו'. עי' חולין ד' פ"ד ע"ב:

וכן מילה כו'. ר"ל אף גדול אף דעובר בכל יום במצות עשה מ"מ לא דחי ועי' בהך דחולין ד' פ"ד משמע קצת דבזמן שאינו יכול למולו אין עליו קיום העשה כמו בלילה דפריך שם מה למילה שכן אינה נוהגת בלילות ועי' שבת ד' קל"א ע"ב אך עיין בתוספתא שבת פ' ט"ז מבואר שם דאף בשבת של אחר זמנו דאינו יכול למולו מ"מ מוטל עליו החיוב ועי' בירושלמי סוף פ"א דר"ה גבי מכשירי קרבן בליל שבת מהו שידחו וכבר כתבתי בזה לעיל:

הלכה טז

מעת שיבריא מחוליו כו'. הנה עיין בפירוש המשנה לרבינו מבואר דצריך למנות ז' ימים מעת שיהיה בריא גמור אך ממה שכ' רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ' ו' ה"ז גבי טבילה דאינו טובל עד שירפא משמע קצת דדי ז' ימים מעת שהתחיל להבריא ועיין בירושלמי פ"א דתרומות גבי הך דשמואל ור"ל אם די בפקח או חלים דוקא ע"ש, ועיין שבת ד' קכ"ט ע"א גבי חיה ותוס' גיטין ד' ח' ע"ב ע"ש ועיין בפסחים ד' ס"ט ע"א גבי קטן חולה:

הלכה יז

כמראה הקטנים הבריאים כו'. ר"ל שלא ישאר בו שום מראה כלל וכמו הך דירושלמי פ"א דתרומות שהבאתי לעיל גבי שוטה ועיין ב"ק ד' ל"ה ע"א גבי שור המועד וד' כ"ד ע"ש:

מפני שזה חולי הוא כו'. ר"ל לא שהתינוק הוא חולה דא"כ צריך להמתין ז' ימים רק שהדבר הוא חולי וכעין דאמרינן בחולין ד' נ"א ע"א בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים ונ"מ דאם נולד כשהוא בריא ואח"כ נשתנה למראה ירוק שוב מיקרי חולה וצריך להמתין ז' ימים ועיין ביבמות ד' פ' ע"א גבי הך וניחוש שמא הבריא ועיין נדה ד' ל"ז ע"ב גבי שבתה מזה ומזה ע"ש:

הלכה יח

אלא ממתינין לו עד כו'. אבל התוס' גיטין ד' כ"ח ע"ב וזבחים ד' ע"ה ע"א ומנחות ד' ס"ב ע"ב ובכורות ד' ס"א לא ס"ל כן רק דלא ימול לעולם ועיין יבמות דף ק' ע"א ומה שהקשה הבעהמ"א ז"ל על שיטת ר"ת חגיגה דף ד' וזבחים ד' כ"ב דלא מיקרי ערל כלל ועיין ביבמות ד' ע"ב ע"א מה דמביא ראיה לר"ה דמשוך אוכל בתרומה מהך ברייתא דטומטום ע"ש ואמאי דלמא אתיא כר"י דס"ל משוך לא ימול מפני הסכנה וא"כ לא הוה ערל כלל לשיטת ר"ת ולרבא שם על כרחך הך ברייתא אתיא כר"י דשם דף פ"א דטומטום שנקרע אינו מוליד ע"ש וצ"ל דשיטת ר"ת הוא רק בקטן שמתו אחיו מחמת מילה דלא היה עליו שום חיוב למול ולא הוה בר מילה כלל דרחמנא פטריה אך זה נ"ל דאם יש עליו תחילת חיוב וכמ"ש התוס' ביבמות דע"א ע"ב דמיל' בלא פריעה הוה אפשר במדבר שוב יש עליו שם ערל לגבי ק"פ וא"ש מ"ש התוס' קדושין דל"ז וזה תליא בהך בעיא דב"מ דל"א גבי דרכו להחזיר ע"ש ברמב"ם וראש וזה ר"ל רש"י יומא ד' ח' ע"א גבי לא מקשינן ואף דהא נ"מ לטבילה ואכמ"ל. עיין פסחים ד' ס"ט ע"א גבי קטן חולה לר"א ורש"י יבמות דס"ד ע"ב דאם עבר ומל הוה מחלל שבת ועיין בירוש' ר"ה פ"א דרק היכא דאם עבר והביא כשר כמו ביו"ט בנדרים ונדבות אז מקרי בר חיובא ועיין

תוס' פסחים ד' כ"ח ע"ב ד"ה ערל ע"ש ועיין תוס' שבת דף ד' ע"א אם זה מקרי אנוס ועיין עירובין דף ק' ע"א וכתובות ד' ב' ע"ב גבי מינס אנוס בתקנתא דרבנן וכ"מ בזה. אך כל זה בדבר שכשיסור האונס מעליו מוטל עליו החיוב ורמי חיוביה עליה ליטול מעליו האונס ועיין בהך דעירובין ד' ס"ה ע"א גבי מסר שינתיה לשמעיה משא"כ בדבר שאין לו תקנה לעולם ולא נתחייב מעולם אין עליו דין ערל כלל ועיין חולין דף קמ"א ע"ב גבי זיל רבי לה גדפיה אבל משוך כיון דהוה עליו שם חיוב מילה מקרי ערל אף דכעת אינו יכול לחזור ולמול וכעין הך דיבמות ד' ע"ט ע"ב גבי סריס חמה ועיין בירושלמי שם דמבעי ליה אם סרסו מבפנים אם הוה בר יבום ועיין בירושלמי פ"ה דפסחים דיליף שם מן השוחט לערלים דקטן יש לו מנין בק"פ ע"ש ועיין זבחים דף י"ב ע"ב גבי הורו ב"ד שחלב מותר אם הוה דיחוי או לא ועיין במכילתא פ' כי תשא דמצריך קרא שאם הקיפו עכו"ם ארץ ישראל וחללו את מקצת יום שבת והלכו להם דחייבים על שאר היום ועיין חולין דף פ"ד ע"ב גבי השוחט לחולה בשבת ועיין בירושלמי דמגילה פ"ב גבי גר שנתגייר ויבמות דף ל"ג ע"א גבי דאייתי שתי שערות בשבת וכ"מ בזה ועיין בנדה דף ל"ו ע"א גבי גיורת דכיון דמעל"ע לית לה מפקידה לפקידה נמי לית לה ותוס' שם נ"ג ע"ב ד"ה צריכא ע"ש ועיין בירושלמי שביעית פ"ג ה"ד דבששכרה לזמן מרובה מ"מ אותו יום האחרון אסור ובירשלמי שם סוף פ"ב אותן ז' ימים אחרות לא מסתברא כו' ועיין בר"ן פ"א דכתובות גבי חתן אבל דאמר שם דאפשר לחלק בתקנת חכמים ונ"מ ג"כ לענין קטן ביום השמיני שחל להיות בשבת היה חולה ובו ביום הבריא אם דוחה שבת אם הוה בגדר דיחוי או פטור כמבואר בפסחים דף ס"ט הנ"ל ועיין בחלה בירושלמי פ"ג גבי ב' עכו"ם שעשו עיסה בשותפות ובמה שכתב רבינו ז"ל בהל' בכורים פ"ז ה"ט ועיין ברכות דף נ"א ע"א גבי טבילה ותוס' ב"מ דף קי"ב ע"א ד"ה חוזר עליו גבי בל תלין דהיכא דמקצת היום לא הוה בגדר בל תלין שוב אינו עובר עליו ועיין מו"ק דף כ' ע"ב גבי שמע שמועה קרובה בשבת ובמוצ"ש נעשית רחוקה ועיין סנהדרין דף מ"ז ע"ב ועיין ברא"ש נדרים דף ע"ב ע"ב ד"ה כגון דגרשה והדר אהדרה ע"ש:

ואפשר למול כו' לאחר זמן כו'. משמע דס"ל לרבינו דאם מל לאחר זמן הוה תיקון למפרע דלא כמש"כ התוס' שבת דף קל"א ע"א ועיין בירושלמי פ"א דר"ה, אך באמת מדברי רבינו ז"ל נראה דרק משום סכנת נפשות דוחין את המילה ועיין רש"י חולין דף מ"ז ע"ב ועיין גיטין דף נ"ז ע"ב גבי כי עליך הורגנו כו' זה מילה:

פרק ב

הלכה א

הכל כשרין ועבד כו'. עיין ב"ק דף פ"ח ע"ש ועיין בהך דיבמות דף ע"א ע"ב כגון שהיו אביו ואמו חבושין ובמה דפליגי בזה בהל' ק"פ פ"ה ה"ו גבי קטן אם מילת עבדיו מעכבין לאכול בפסח ע"ש וזה תליא אם קטן מיקרי בגדר מהול ומצווה על המילה ועיין בירושלמי פ"א דתרומות ה"ב מהו שיעשה בהם שליח ועיין יומא דף מ"ג ע"א גבי קידוש דקטן עיין שם בתוס':

אבל עכו"ם כו'. עיין ע"ז דף י' ע"ב בהך דקטיעא בר שלום ועיין בירושלמי יומא פ"ג ה' ו' כאחת הם קדושים ומקדשין ועיין תוס' שבועות דף ט"ו ע"א ד"ה אין עזרה מתקדשת ועיין כתובות דף י"א ע"א בתוס' גבי גר קטן ועיין מש"כ רש"י ז"ל בסוכה דף ל"א ע"א ד"ה מפני תקנה דמצוה משויא ליה קבע ולא אמרינן דלא הויא סוכה וממילא לא הוה קבע הרי חזינן דאמרינן דבא כאחת ועיין תוס' שם דף י"ג ע"ב ד"ה אם דבעיא שבשעת סיכוך יהא כשר ע"ש ועיין תוס' גיטין דף פ"ג ע"א ודף פ"ד ע"א ע"ש ועיין ב"ב דף קל"ז ע"ב גבי ע"מ להחזיר אם הקדישו והחזירו אם הוה חזרה אף דאם לא הוה חזרה לא הוה הקדש ועיין שם דף ס"ג ע"א גבי ע"מ שהמעשר שלי ע"ש ברשב"ם ד"ה כיון ובתוס' ד"ה ע"מ אך י"ל דאם נימא דלא הוה מעשר שוב אינו שלו דלא שייר רק מעשר ועיין בירושלמי פ"ו דדמאי סוף הל' ג' אם זרק קנים אם יש לו חד מן עשרה מי קניא ע"ש ועיין ב"ב דף קל"ז ע"ב ברשב"ם ד"ה דאי מיפק כו' ע"ש. אך באמת הא כיון דאמר ואחריך לפלוני וא"כ גבי אתרוג אם לא זכה הראשון שוב גם השני לא זכה דלא הוה אחריך וממילא זכה הראשון ועיין בירושלמי כלאים פ"ד סוף ה"ה מהו ליתן זנב לקטן ע"ש:

הלכה ה

ודבר זה מדברי סופרים כו'. ר"ל אהך דלא נראה מהול ומשום דהוה כמשוך ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' תרומות פ"ז אבל לתקן הבשר מפני מראית העין צריך אף כשנתקשה נראה מהול אך זה רק בגדר תיקון לא בגדר מילה ונ"מ דאף עכו"ם או בלילה יכול לתקן אבל משום משוך הוה בגדר מילה מדרבנן וגם נ"מ לענין ברכה דעל מראית עין א"צ לברך והנה אם יש לו נגע במקום שנמשך אסור למולו כמבואר בה"ג וי"ל דאף לשיטת רש"י דס"ל ביבמות ד' ע"ב ע"א דמשוך אסור לאכול בתרומה מדרבנן הא כגון זה י"ל דמותר כיון דהוא אנוס ועי' בירושלמי ביבמות פ"ח גבי טעם דמשוך אם משום קנס או משום שנראה כערל ואמר דנ"מ אם נמשך באונס ועי' בירושלמי פאה פ"ד ה"ב עד כדי מזיד אפילו שוגג ובפ"ה ה"א גבי גדיש שלא ליקט ובירושלמי תרומות פ"ט ה"א וצריך

לחלק כהך דבכורות דף ל"ד ע"ב דגופו חמיר ליה מממונו אך כאן אם נולד לו נגע י"ל דגרע כיון דהוא גרם עי' עירובין דף מ"א ע"ב גבי יצא לדעת ושם ד' ק' ע"א ותוס' ועי' בירושלמי ברכות פ"ג ה"ה ובבלי שם ד' כ"ב גבי חולה המרגיל ועי' סנהדרין דף ע"ב ע"ב דבעי קרא דהיכא דיש לו דמים דמצילין אותו בשבת ע"ש ועי' שבת ד' קנ"ג ע"א גבי מציאה הבא לידו ומו"ק ד' י"א ע"א גבי הך דבדיתא לבאי ע"ש ברא"ש ועי' תוס' ב"ק ד' ע"ג ע"א ד"ה מאי בינייהו ועי' בירושלמי שביעית פ"ט ה"א מה דמחלק שם בין שנפלו לו בירושה בין ניתן לו במתנה ועי' בשבועות דף כ"ו ע"ב גבי נשבע על הכסר ותוס' יבמות ד' ל"ח ע"ב וכ"מ, ועי' נדה ד' ל"ח ע"א בהך דחסידים הראשונים כו' ושבת ד' ק"מ ע"א גבי הך דרב אחא בר יוסף ע"ש ולקמן בהלכה ח' עיין בכסף משנה:

פרק ג

הלכה א

המל כו' לפיכך אם כו'. עי' בהשגות ורבינו והר"א ז"ל פליגי אם החיוב על ב"ד רק שלא יהיה ערל או שיהיה מהול דרבינו ס"ל דהחיוב רק שלא יהיה ערל וע"ז לא שייך הברכה דלהכניסו והר"א ס"ל דהחיוב מוטל על כל ישראל שיהיה מהול ועי' ביבמות ד' מ"ח ע"א גבי בן איש אין אתה מל בע"כ ובירושלמי פ"ח דשם דר"ל דשוב אין מוטל על אחרים למולו רק דב"ד צריך לכוף אותו שימול עצמו ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפירוש המשניות סוף פ' י"ט דשבת והנה בשבת ד' קל"ב ע"ב אמר שם דריבוי דבשר מרבה לגדול אם יש בו צרעת אך באמת מנ"ל דגבי גדול אם יש בו נגע דאחר שרי למולו דלמא רק הוא דמקיים המצוה ועל הנגע אחר ג"כ מוזהר ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפיהמ"ש פ"ז דנגעים מ"ד אך י"ל דכיון דהוא עצמו מותר גם אחרים שרי כמו הך דנזיר ד' נ"ז ע"ב ועי' כריתות ד' ז' ע"א גבי סך ועי' פסחים ד' נ"ט ע"א גבי עשה דהשלמה ע"ש ותוס' בכ"מ וגם י"ל דהא דקי"ל דהקוצץ בהרת אף של חבירו חייב זה רק כשחבירו שוגג באיסור אבל אם חבירו מזיד פטור הקוצץ כמו שפסק רבינו ז"ל בסוף הל' כלאים גבי מלביש את חבירו ובהל' אבילות פ"ג ה"ה ע"ש:

הלכה ה

המל את עבדו כו'. הנה עי' בתוספתא דברכות פ"ו דגבי עבדים צריך לברך ברכה בפ"ע על המילה ולא כמו גבי גרים ועי' בס' בעל המאור וצ"ל דס"ל דכיון דקיי"ל דאין מקיימין עבדים שאין נימולים אז הוה מצוה בפ"ע וגם י"ל דנ"מ בין יליד בית שנולד משפחתו

שטבלה אז הוי מצות מילה דבר בפ"ע ובין עבד עצמו שלקח מן העכו"ם ועי' שבת ד' קל"ה ע"ב מש"כ שם:

הלכה ו

וכן אנדרוגנוס כו'. עי' בהשגות ועי' מה שכתבתי לעיל בה' ק"ש פ"ב ה' י"ג אך רבינו השמיט זה שם ואכמ"ל. ועי' ברכות דנ"ג ע"א גבי מחצה ע"מ יברך ושם גבי ריח דר"י ס"ל דקר משום דתרי מיעוטי מצטרפים לרוב אבל מחצה ע"מ צריך לברך ועי' תוס' מנחות ד' ס"ו ע"א ע"ש אך באמת גבי אנדרוגינוס שאני וכמ"ש רבינו ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ג ובהל' עדות פ"ט ה"ג דהוה כמו גדר מין אחר ור"ל דיש בו שני הפעולות ועי"ז נעשה ספק בדין ועי' מש"כ התוס' נדה ד' כ"ח ע"א וביבמות ד' פ"ג ע"א ובמה שכ' רבינו ז"ל בהל' תרומות פ"ז הל' ט"ז ובהל' מטמא מו"מ פ"א הל' ז' ובהל' נזירות פ"ב ה"י שהספק רק במצות לא בעצם ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפירוש המשנה פ"א ממס' ביכורים מ"ה ונזיר דף י"ג:

הלכה ז

לפיכך אם נתכוון העכו"ם כו'. הנה מלשון רבינו משמע דאף לא לשם גירות רק לשם מצוה ואף דעכו"ם לא נצטוה על זה ועי' בהך דמנחות ד' מ"ג ע"א דאין מוכרין טלית מצוייצת לעכו"ם משום גזירה ע"ש וגם י"ל דאם מל לשם מצוה אף לא לשם גירות מ"מ אם נתגייר אחר כך אין צריך להטיף דם ברית ועי' בהך דיבמות ד' מ"ה ע"ב ובירוש' פ"ג דקדושין ולא דמי להך דערבי מהול דשם המנהג אצלם כן ולא משום מצוה וגם יש לומר דעכו"ם מלו ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' נדרים פ"ט הכ"ב ע"ש ואף דר"י לא ס"ל זה כמבואר בע"ז ד' כ"ו י"ל דחשש שמא נימול לשם מורנא אבל אם נימול לשם מצוה אף דפטור א"צ לכשיתגייר להטיף ממנו דם ברית וגם נ"מ לשיטת רבינו דבני קטורה מצווה על מילה אם נתגיירו אם צריכין מילה או לא ועי' בהך דיבמות ד' ע"א ע"ב ע"ש ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"ה ה"ז דקטן אם שחטו עליו בראשון יצא וא"צ לעשות פסח שני אף אם הגדיל בינתים ע"ש וכן מוכח מן הירוש' דפסחים פ"ח ה"א ע"ש ועי' בס' ה"ג משמע דס"ל דלמ"ד קטן מוליד אם ילד בנים בקטנותו יצא ידי פו"ר וי"ל דזה תליא בהך מחלוקת דיבמות ד' ס"ב גבי עכו"ם שנתגייר והיו לו בנים בהיותו עכו"ם ע"ש וה"נ כן: